

11.04.2017

Valtiovarainministeriö

valtiovarainministerio@vm.fi

Viite: Lausuntopyyntö maakuntien rahoitusta koskevan lakiluonnoksen (HE 15/2017) täydentämiseksi VM023:00/2017, VM/504/03.01.00/2017

Asia: Pohjois-Suomen aluehallintoviraston lausunto maakuntien rahoitusta koskevan lakiluonnoksen HE/2017 täydentämisestä

Valtiovarainministeriö on pyytänyt Pohjois-Suomen aluehallintovirastolta lausuntoja luonnoksesta hallituksen esityksen (15/2017 vp) täydentämiseksi maakuntien perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi.

Eduskunnalle 2 päivänä maaliskuuta 2017 annettua hallituksen esitystä täydennetään maakuntien rahoituksesta annettavaksi ehdotettuun lakiin sisältyvän maakuntien muiden tehtävien rahoituksen määräytymistä koskevan sääntelyn osalta siten, että maakuntien rahoitusjärjestelmää voitaisiin käsitellä kokonaisuutena. Tältä osin esitystä täydennetään myös nykytilakuvauksen, keskeisten ehdotusten sekä vaikutusarvioinnin osalta.

Maakuntalain, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja pelastustoimen järjestämisestä annetun lain voimaanpanosta annettavaksi ehdotettua lakia täydennetään sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen toimitiloihin myönnettyjä valtionavustuksia koskevalla pykälällä. Lisäksi täydennetään esityksen nykytilakuvausta ja keskeisiä ehdotuksia.

Laki maakuntien rahoituksesta, jota esitetään täydennettäväksi, on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2019. Maakuntalain, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain ja pelastustoimen järjestämisestä annetun lain voimaanpanosta annettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2017.

Yleisperusteluissa todetaan, että maakuntien rahoituslakiehdotuksen mukaiset rahoituksen määräytymisperusteet ja valtion rahoituksen kustannuspohja poikkeaa sisällöllisesti monelta osin siitä tavasta, jolla tällä hetkellä rahoitetaan valtiolta maakunnille siirtyvät tehtävät.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto katsoo, että yleisperustelussa mainittujen valtion viranomaisilta siirtyvien tehtävien ja osittain näiden tehtävien hoitoon liittyvien määrärahojen osalta voi syntyä uudessa rahoitusjärjestelmässä ongelmia määrärahojen alkuperäisen tarkoituksen kohdentamisessa, tulostavuuksessa sekä tilivelvollisuudessa koska kyseessä on valtion täysimääräisesti rahoittama toiminta.

Valtiolta siirtyvien tehtävien osalta tehtävien toimintamenot sekä eräät muut näihin tehtäviin kytkeytyvät sisäministeriön, valtiovarainministeriön, maa- ja metsätalousministeriön, liikenne- ja viestintäministeriön, työ- ja elinkeinoministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön sekä ympäristöministeriön pääluokkien määrärahat budjetoidaan vuodesta 2019 alkaen maakuntien valtionrahoitusmomentille. Valtion rahoitus

olisi maakunnalle pääosin yleiskatteellista, joten maakunta päättäisi rahoituksen käytöstä ja kohdentamisesta toimivaltansa rajoissa.

Valtion rahoitus jaetaan edeltä mainitulta momentilta maakunnille laskennallisiin tekijöihin perustuen. Nykyään jako valtion virastoille tapahtuu virastokokonaisuuskohtaisilta toimintamenomomenteilta tulosohtausprosessissa tulossopimuksin. Osaan maakunnille osoitetuista tehtävistä rahoitus kohdistettaisiin kuitenkin erillirahoituksena tehtävien ja niiden rahoituksen luonteen vuoksi.

Pohjois-Suomen aluehallintovirasto näkee, että esimerkiksi aluehallintovirastolta siirtyvien tehtävien osalta (momentti 28.40.01) Aluehallintoviraston toimintamenot on selkeästi johdatettavissa talousarviosta ja tehtävien hoidosta ja niiden osalta ei syntyne ongelmia siirtämisestä yleiskatteellisiksi menoiksi. Vastaavia menoja ovat ELY-keskusten sekä TE-toimistojen toimintamäärärahat.

Ongelman muodostavat ne talousarvion määrärahat, jotka pääsääntöisesti on tarkoitettu muuhun kuin maakuntahallinnon henkilöstön palkkaukseen. Momenttien 26.30.20 (lentotähystystoiminta), 30.20.20 (eläinlääkintähuolto ja kasvintuhoojien torjunta), 30.40.21 (vesivarojen käytön ja hoidon menot), 30.40.31 (vesihuollon ja tulvasuojelun tukeminen), 30.40.40 (eräät luonnonvaratalouden korvaukset), 31.01.41 (valtionavustus eräiden lentopaikkojen rakentamiseen ja ylläpitoon), 31.10.50 (valtionavustus yksityisten teiden kunnossapitoon ja parantamiseen), 31.30.63 (joukkoliikenteen palvelujen osto ja kehittäminen), 32.30.51 (julkiset työvoima- ja yristyspalvelut), 32.70.30 (valtion korvaukset kotouttamisesta), 33.20.31 (valtion korvaus kunnille kuntouttavan työtoiminnan järjestämisestä), 33.80.40 (valtion korvaus maatalousyrittäjien lomituspalvelujen kustannuksiin), 33.80.50 (valtion korvaus maatalousyrittäjien ja turkistuottajien lomituspalvelujen hallintomenoihin), 35.01.65 (avustukset järjestöille ja ympäristöhoitoon), 35.10.22 (eräät ympäristömenot), 35.10.61 (vesien- ja ympäristönhoidon edistäminen), 35.20.64 (avustukset rakennusperinnön hoitoon). Edellä mainittujen momenttien määrärahat on suunnattu rajattujen palvelujen hankintaan ja/tai niiden vaikutus kohdentuu lopulliseen eduskunnan tahdon osoittamaan toimintaan tai tukea tarvitseviin edunsaajiin.

Jos edellä mainittujen momenttien määrärahat budjetoidaan maakuntien valtionrahoitusmomentille ja jaetaan maakunnille yleiskatteellisina määrärahoina laskennallisiin tekijöihin perustuen ja kun maakunta päättäisi rahoituksen käytöstä sekä kohdentamisesta toimivaltansa rajoissa, ei voida taata, että eduskunnan tahto tehtävien hoidossa toteutuu. Yleiskatteellisuus vähentää myös mahdollisuuksia arvioida toiminnan tuloksellisuutta ja tehokkuutta suhteessa asetettuihin tavoitteisiin. Toisaalta maakunnan rahoituksen laskennalliset indikaattorit eivät huomioi tarpeeksi erityisryhmien tarpeita.

Pohjois-Suomen aluehallintoviraston mielestä edellä mainittujen momenteilta maakunnille siirrettäväksi suunnitellut määrärahat tulisi "korvamerkitä" tai tavalla tai toisella pystyä todentamaan toiminnan tuloksellisuus (tavoiteasetanta, seuranta, raportointi) ja tilivelvollisuus.

Lopuksi Pohjois-Suomen aluehallintovirasto toteaa, että lakiluonnoksen yleisperusteluista ja yksityiskohtaisista perusteluista ei ilmene, miten nykyisten maakuntaliittojen lakisäänteiset tehtävät tullaan rahoittamaan, kun maakuntaliitot lakkautetaan ja niiden kuntarahoitus loppuu.

Margit Pääta
Johtaja, Ylijohtajan sijainen

Tapio Saavalainen
Neuvotteleva virkamies